

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

на дисертацію **Чжао Хунцзюань**

за темою

«Методичні засади архітектурно-планувальної організації закладів соціального захисту для людей літнього віку (на прикладі КНР)»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD)

зі спеціальності – 191 «Архітектура та містобудування»,

галузь знань – 19 Архітектура та будівництво

Представлена робота здобувачки Чжао Хунцзюань за темою «Методичні засади архітектурно-планувальної організації закладів соціального захисту для людей літнього віку (на прикладі КНР)» дозволяють зробити висновки про актуальність теми, наукову новизну роботи, практичні значення результатів дослідження, методології та обґрунтованості основних теоретичних положень роботи.

Актуальність теми дисертації. Глобальна проблема старіння населення є, на жаль, невід'ємною часткою життя суспільства сьогодні. Багато країн стикнулися з цією проблемою, а також з необхідністю перегляду якості соціальних послуг, що надаються літнім людям. Старіння населення Китаю спричинило зростання попиту на послуги для літніх людей. До кінця 2022 року кількість осіб старше 60 років становила близько 264 мільйонів, і ця цифра продовжує зростати. Оскільки старіння населення розвивається швидше, ніж в інших країнах, Китаю потрібно вирішувати проблему догляду за літніми людьми. Брак соціальних і медичних закладів для літніх людей стає дедалі очевиднішим, що створює додатковий тиск на урбанізацію та економіку. Зміни в догляді за людьми літнього віку передбачають створення спеціальних житлових комплексів та розвиток соціальних і медичних послуг. У цьому процесі беруть участь різні державні органи, а також враховуються фактори економічного розвитку та урбанізації.

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірність і новизна. Структура дисертації організована відповідно до логіки розкриття поставленої проблеми та вирішення завдань, що окреслені у вступі. Обґрунтованість наукових положень і висновків базується на результатах критичного аналізу наукової літератури, здобувачкою проаналізовано 162 джерела, та детальному вивченні міжнародного досвіду архітектурно-планувальної організації закладів соціального захисту для літніх людей. Під час написання дисертації авторка використовувала теоретичні

(історичний, фактологічний, порівняльний аналіз, натурні обстеження) та емпіричні (комплексна оцінка території, пошукове проєктування, експертні оцінки, графоаналітичні методи та просторове моделювання) методи дослідження. Результатом дослідження є принципи, методи та практичні рекомендації щодо архітектурно-планувальної організації закладів соціального захисту для людей літнього віку, що повною мірою відповідають поставленій меті та завданням.

Достовірність основних положень підтверджується низкою публікацій результатів дослідження у фахових виданнях; результатами, що отримані здобувачкою на основі комплексного критичного аналізу теоретичних досліджень за даною темою та практичного досвіду проєктування, будівництва та експлуатації закладів, що схожі за функцією; широким спектром застосованих наукових методів дослідження, які ґрунтуються на комплексному функціонально-структурному аналізі з системним підходом до нормативно-методичних, соціально-економічних та архітектурних аспектів закладів соцзахисту для літніх людей, використовуються емпіричні та теоретичні методи, зокрема статистичний, морфологічний, історичний аналіз, порівняння даних, просторове моделювання, пошукове проєктування та графічне моделювання, а, також, дослідження включає вивчення та порівняння теоретичних і практичних концепцій; достатньою кількістю доповідей на міжнародних та всеукраїнських конференціях; практичною проєктною апробацією основних результатів дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів. На думку опонента найбільш вагомими досягненнями роботи є:

1. Розроблено та обґрунтовано основні принципи та прийоми архітектурно-планувальної організації закладів соціального захисту для літніх людей на основі запропонованої моделі дослідження; визначено закономірності та особливості організації простору закладів соцзахисту з урахуванням його впливу на пацієнтів.

2. Вдосконалено методику дослідження архітектурного формування закладів соціального захисту для людей літнього віку та уточнено основні функціонально-ергономічні засади забезпечення рівня комфортності людей літнього віку.

3. Уточнено класифікацію закладів соціального захисту для літніх людей та розроблено номенклатуру перспективних типів таких закладів.

4. Враховано та обґрунтовано містобудівні особливості розташування закладів соціального захисту для літніх людей та запропоновано доповнення нормативних актів (ДБН КНР) та нормативних документах ДСТ КНР.

5. Надані докладні рекомендації щодо формування сучасної архітектури соціальних закладів для літніх людей з врахуванням їх фізичних та психологічних потреб.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає у тому, що результати дослідження, зокрема теоретичні та методичні розробки, можуть бути впроваджені в практику архітектурного проектування закладів соціального захисту для літніх людей, що дозволить підходити до їх архітектури системно та об'єктивно. Пропозиції також можуть бути використані в наукових дослідженнях і навчальному процесі архітектурних факультетів. Розроблені методики можуть бути застосовані для формування нормативної бази таких закладів, а запропоновані принципи архітектурно-планувальної організації прогностично здатні підвищити комфортність цих установ. Дослідження інтегровано в навчальні програми курсу архітектурного та дипломного проектування.

Оцінка наукових публікацій здобувачки. За темою дисертації здобувачка опублікувала 16 наукових праць: 1 стаття у наукометричному виданні категорії «А», 5 – статей у наукових фахових виданнях України, включених до категорії «Б», 10 – тез наукових доповідей на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Зміст публікацій, кількість та їх якість відповідає заявленим об'єкту, предмету та завданням дослідження, що відповідає вимогам п.8 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

Оцінка змісту, стилю та мови дисертації, її завершеності та оформлення. Дисертаційне дослідження здобувачки Чжао Хунцзюань, яке було представлено на розгляд є повністю завершеною науковою працею і виконана у відповідності до вимог ДАК України щодо оформлення, стилю та мови наукового дослідження.

Дисертація складається з анотації українською та англійською мовами, термінологічного словника, вступу, трьох розділів із висновками до кожного розділу та загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації 209 сторінки. Текстова частина включає 118 сторінок, графічна частина налічує 30 ілюстрацій, список використаних джерел з 162 найменувань. додатки на 16 сторінках. Акти впровадження наведені на 2 сторінках.

У вступі наведено загальну характеристику дисертації: обґрунтовано її актуальність, зв'язок з науковими програмами, планами та темами; визначено

мету, завдання, методи, об'єкт і предмет дослідження; розкрито наукову новизну, практичне значення результатів і їх впровадження.

У першому розділі «Тенденції формування типології закладів соціального захисту для літніх людей» досліджено соціальні передумови та досвід проєктування закладів соціального захисту для літніх людей, проаналізовано класифікацію таких установ. Збільшення числа літніх людей в КНР створює додаткове навантаження на заклади соцзахисту та медичні служби, що вимагає перегляду моделей соціального забезпечення та покращення доступу до медичних послуг. Здобувачка наголошує на тому, що проєктування таких закладів повинно враховувати не тільки фізичні потреби, а й психологічний комфорт літніх людей. У Китаї та інших країнах існують три основні моделі соціального захисту: проживання в спільнотах, поєднання сімейного догляду з громадськими послугами та утримання в спеціалізованих закладах. Аналіз показав різноманіття підходів до проєктування, але часто відсутність комплексного підходу до створення комфортного середовища. Порівняння міжнародних практик допомагає адаптувати найкращі моделі до китайських реалій. Класифікація закладів соцзахисту для літніх людей враховує розміщення, місткість, функції, конструктивні рішення та фінансові джерела. Це дозволяє визначити основні типи будівель для подальшого проєктування з урахуванням медичних, ергономічних і архітектурних аспектів.

У другому розділі «Методи наукових досліджень архітектурно-планувальної організації закладів соціального захисту для літніх людей» здобувачкою розглянуто методи аналізу організації таких закладів. Окремо вивчаються загальні методики та фактори, що впливають на проєктування. Пропонуються рекомендації щодо параметризації приміщень і функціональних зон. Методика дослідження включає комплексний аналіз за допомогою статистичного, морфологічного, історичного та порівняльного методів, а також пошукового проєктування і графоаналітичного аналізу. Це дозволяє порівняти підходи до архітектурного формування закладів у різних країнах. Фактори, що впливають на організацію таких закладів, поділяються на зовнішні (соціально-економічні, містобудівні, природно-кліматичні) та внутрішні (санітарно-гігієнічні, психологічно-фізіологічні, архітектурно-типологічні). Під дією цих факторів формуються принципи організації, конструктивні рішення та створюється безпечне і комфортне середовище для літніх людей. Пропозиції щодо параметрів приміщень акцентують на доступності, безпеці та комфорту. Визначено принципи, такі як спеціалізація і інтеграція, гнучкість планувальних рішень та інклюзивність, які враховують фізичні та психологічні потреби літніх людей. Особливу увагу приділено створенню інклюзивного архітектурного

середовища, дотриманню санітарно-гігієнічних вимог, ефективному розподілу потоків пацієнтів і персоналу, а також можливості розширення закладу. Запропоновані конструктивні рішення забезпечують доступність будівель для літніх людей та створюють комфортні умови через систему опалення, вентиляції, освітлення, а також екологічну безпеку.

У третьому розділі «Рекомендації з проєктування закладів соціального захисту для літніх людей» подано пропозиції щодо розміщення закладів з урахуванням транспортної доступності та соціальної інтеграції. Ділянка повинна включати зони відпочинку, зелені площі, безбар'єрний доступ і місця для терапевтичних процедур. Зонування території передбачає кілька ключових зон для забезпечення комфортного середовища. Розроблена типологія закладів включає оздоровчі, медично-доглядові, підтримуючі та комплексні заклади, що відповідають специфічним потребам літніх людей. Зокрема, представлено дипломний проєкт закладу на 200 місць для Києва. Аналізується вплив архітектурного середовища на психоемоційний стан пацієнтів, акцентуючи на комфорті, адаптації та соціально-психологічному відновленні. Важливі елементи простору включають кольорову гаму, універсальний дизайн, терапевтичний ландшафт та адаптивне освітлення, що підвищують якість життя осіб літнього віку. Рекомендації спрямовані на покращення проєктування закладів, враховуючи потреби літніх людей і вимоги до безпечного середовища.

Загальна оцінка роботи є позитивною, основними здобутками дисертаційного дослідження Чжао Хунцзюань є:

1. Ґрунтовно вивчено основи типології закладів соціального захисту для літніх людей, зокрема методи архітектурно-планувальної організації та соціально-економічні умови, що визначають стиль життя пенсіонерів: проживання з дітьми чи окремо, самостійне життя з помічником або в закладах соціального захисту.

2. Розроблено класифікацію закладів соціального захисту за розміщенням, місткістю, функціями, конструктивними рішеннями, обладнанням та екологічними аспектами.

3. Визначено фактори, що впливають на формування закладів соціального захисту, зокрема соціально-економічні, кліматичні, архітектурні та психологічні аспекти.

4. Створено структурну модель, яка відображає основні функціональні та реабілітаційні процеси в архітектурно-планувальній організації таких закладів, та визначено параметри їх приміщень, що повинні бути поділені на різні

функціональні блоки: адміністративний, житловий, медичний, дозвіллевий, господарчий тощо.

5. Розроблено принципи архітектурно-планувальної організації закладів соцзахисту для літніх людей та зазначено, що реалізація їх включає використання модульних структур та адаптивних технологій.

6. Запропоновано оновлену типологію закладів для догляду за літніми людьми та досліджено сприйняття архітектурного простору пацієнтами.

Разом із високою оцінкою представленої роботи слід звернути увагу здобувачки на окремі **зауваження та побажання**:

1. Можливо, слід було приділити більше уваги дослідженню громадських просторів, загальних приміщень для спілкування та їх типів у закладах для літніх людей, адже соціалізація, підтримка одне одного пацієнтів, спілкування з родиною створюють позитивну атмосферу, зберігають якість життя та мають певне терапевтичне значення.

2. В окремих ілюстраціях, наприклад Рис.1.15 присутній дрібний текст, що не є легко читабельним та класифікаційні позиції, що зображені на рисунку, дещо монотонно оформлені і важко сприймаються.

3. Подекуди в тексті присутні граматичні та орфографічні помилки. Однак, зазначені зауваження та побажання не впливають на загальне позитивне враження від роботи та носять рекомендаційний характер. Загальні висновки та основні наукові результати дослідження є цілісними по суті, обґрунтованими, достовірними та мають наукову новизну. Робота виконана згідно правил академічної доброчесності.

Відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії...»:

Дисертація здобувачки Чжао Хунцзюань «Методичні засади архітектурно-планувальної організації закладів соціального захисту для людей літнього віку (на прикладі КНР)» повністю відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44 та є повною, завершеною, самостійною науковою працею. Отримані результати визначаються науковою новизною та можуть стати суттєвим внеском в наукову та практичну архітектурну діяльність. В представленій науковій роботі відсутні порушення академічної доброчесності.

Загальний висновок:

Робота, що представлена на розгляд, виконана на високому рівні, свідчить про успішне виконання поставленого наукового завдання і оволодіння науковою методологією. Попередньо сформовані наукові завдання були виконані в повному обсязі в межах дисертаційної роботи, представлені в основному тексті та ілюстративних матеріалах.

Висновки дисертації свідчать про ґрунтовність виконаного дослідження, нові актуальні та вагомі результати. Дисертація має наукову новизну, яка дозволяє на тлі нових науково-обґрунтованих та підтверджених теоретичних положень, розгорнути перспективний напрям досліджень архітектурно-планувальної організації закладів для літніх людей.

Дисертаційне дослідження здобувачки Чжао Хунцзюань «Методичні засади архітектурно-планувальної організації закладів соціального захисту для людей літнього віку (на прикладі КНР)», представлене на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 19 «Архітектура та будівництво», спеціальності 191 «Архітектура та містобудування» є самостійною, завершеною науковою працею, а авторка роботи, Чжао Хунцзюань, заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 19 «Архітектура та будівництво», спеціальності 191 «Архітектура та містобудування».

Офіційний опонент:

Доктор архітектури, професор,
професор кафедри архітектурного проєктування
Національна академія образотворчого
мистецтва і архітектури

В.Г. Чернявський

Підпис д.арх., професора
Чернявського В.Г.
«засвідчую»:

Підпис
засвідчую
Начальник відділу кадрів